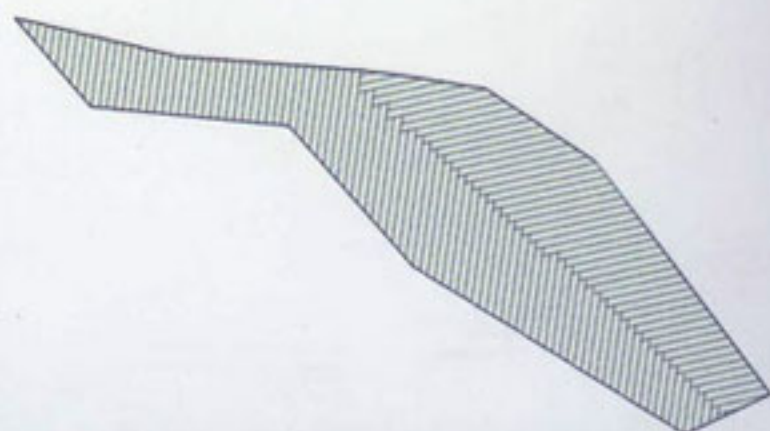
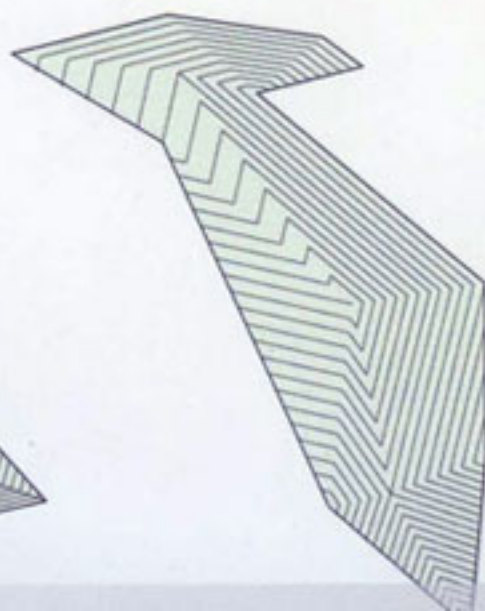
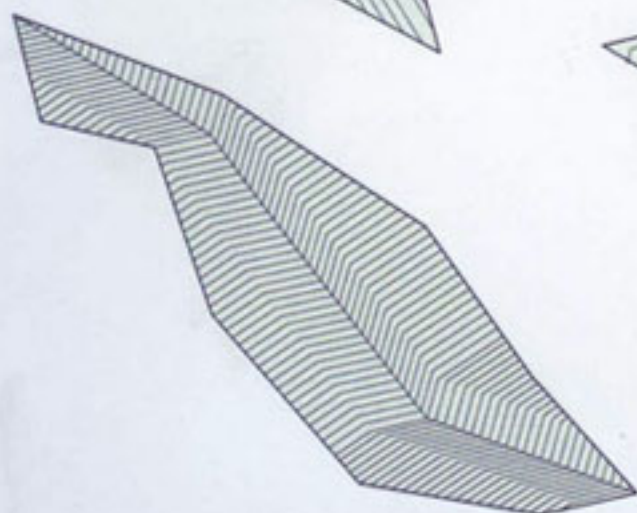
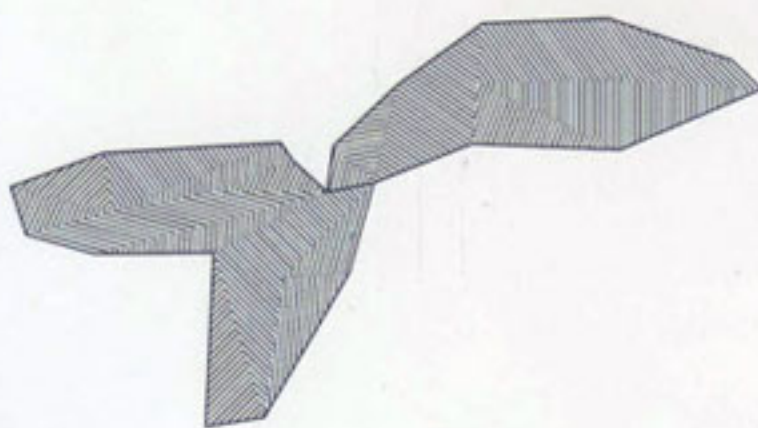
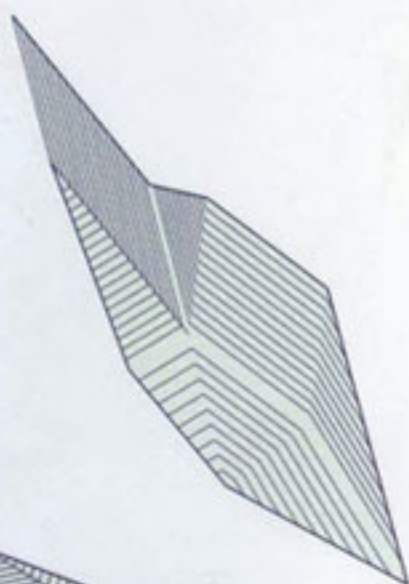

www.architekturaibiznes.com.pl
Architektura & Biznes

MIESIĘCZNIK OGÓLNOPOLSKI

WYDARZENIA

Dziewięć uwag i dziewięć mitów o nauczaniu architektury (<i>Dariusz Kozłowski</i>)	26
Olimpiada architektury (<i>Joanna Krajewska</i>)	30
Bliżej wody (<i>Agnieszka Stępień</i>)	31
Śpiewające budynki (<i>Kuba Piśra</i>)	32
Japońskie inspiracje (<i>Mariusz Kopiejka</i>)	32
W centrum rewitalizacji (<i>Andrzej Klimczak</i>)	33
Nowe „miejsca” (<i>Marta Boguta</i>)	33
Trzecia skóra (<i>Agnieszka Stępień</i>)	34
Dziesiąte urodziny gdańskiej Łaźni (<i>Agnieszka Szeffel</i>)	34
Finlandia we Francji (<i>Anna Popiel-Moszyńska</i>)	35
Mariaż mody i architektury (<i>Justyna Niewiara</i>)	36
Krajobraz dla wyobraźni (<i>Iwona Witkowska</i>)	36
Rejestr miejskich wcieleń (<i>Marta Boguta</i>)	37
Kryta pływalnia „Nowy Kurdwanów” w Krakowie	38
Informacje o konkursach, zaprosili nas...	39
Elektryzująca pięćdziesiątka (<i>Magda Broniatowska</i>)	39
Wizytówka naszych czasów (<i>Anna Pleszko</i>)	40
Pro publico bono (<i>Jan Kubeś, Oskar Grębczewski</i>)	42

46. The elements of Madera

"On the Portuguese island of Madera, located 500km away from the African coast and 1000km away from the periphery of Europe, a sizeable fragment of the picturesque village of Câmara de Lobos called Piscinas do Atlântico has been revitalised." Bartosz Haduch and Michał Haduch write about the project designed by Paulo David Andrade, which won him the 2007 Premio Internazionale Architetture di Pietra: "Until recently, the only claim to fame of the little sleepy fishermen's town called Câmara de Lobos was that Winston Churchill used to choose it for his plein air painting escapades in the 1950s. Due to its challenging topographic situation, the outskirts of the village fortunately avoided transformation into tourist resorts, and the unique view of Europe's second biggest sea cliff, reaching nearly 600m at Cabo Girão, remained one of the main attractions for visitors and residents alike. In 2006, the local authorities commissioned the Portuguese architect Paulo David Andrade to prepare a revitalisation scheme for the area located around the entrance to the harbour, requesting that the cosy ambiance of the place be preserved. The site of the former fish-processing and salt extraction facilities (which actually gave the project another name: Piscinas das Salinas), is now used for new functions: swimming pool complex, bar (lower level), restaurant, general-access garden, and underground car park (upper level). A historic lime furnace has also been incorporated into the scheme."

54. On the plan of a leaf

Marta A. Urbańska writes about Krakow's Garden of Experiences (which can also be translated as Garden of Experiments), designed by Ingarden & Ewy Architekci: "Opened before the summer school break, on 8 May this year, the Garden of Experiences at the Polish Airman Park is named after Stanisław Lem. As advertising posters (featuring graphic design by Daniel Mróz, the ingenious illustrator of 'The Cyberiad') announce, the Garden is ruled by physics. It is dedicated — as it seems to yours truly — to experiencing physical experiments and also to gaining a more durable experience. The name of the Garden, based on a Polish pun, is thus witty and ambiguous. Even more so the garden itself — an sich, as another philosopher would say. The Garden of Experiences features over forty 'physical toys', as they're called: objects and devices designed for demonstration and explication of phenomena described by various areas of physics — from acoustics, to optics, gravity, condensed matter physics, vibration, etc. Each device is accompanied by a description of its operation and theoretical instructions, in some cases quite complex from the visitors' point of view. How should one describe the whole project based on such an elegant and abstract idea, dedicated to science but intended mostly for children, characterised by a multilayer organisational structure, involving numerous participants, and situated at a location considered quite distant at that? Specific information is offered in more detail by the Garden's website: <http://www.ogroddoswiadczen.pl>."

60. Green city

As an introduction to the subjects of architecture and landscape, Bartosz Haduch and Michał Haduch describes interesting examples of landscape design in the context of architecture and urban areas: "What is the place of nature in the ever denser and ever more overcrowded cities? Is it still feasible to use slogans like sustainability, ecology, recycling etc. in the ever faster developing urban organisms, where the ratios of bioactive surface to total area are often stated in fractions of one percent? The merging of cities into large conurbations, but also the "shrinking cities" effect, the suburban sprawl but also the processes that make built areas denser, the obliteration of administrative borders, transport problems, pollution, aggressive policies in extraction and utilisation of natural resources, the shrinking of green areas... these are the signs of our

TEMAT NUMERU: ARCHITEKTURA I KRAJOBRAZ

żywioly Madery	46
Bartosz Haduch, Michał Haduch	
Piscinas do Atlântico, proj. Paulo David Andrade	
na rzucie liścia	54
Marta A. Urbańska	
Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema, proj. Ingarden & Ewy Architekci	
zielone miasto	60
Bartosz Haduch, Michał Haduch	
projektowanie krajobrazu w tkance urbanistycznej	
nowe krajobrazy	70
Lucyna Nyka	
redefinicja relacji architektura-woda na przykładzie wybranych realizacji	
miasto ukrytych rzek	74
Agnieszka Szeffel	
świadomość istnienia złożonej informacji geometrycznej miejsca jako klucza do projektowania	

ROZMOWY A&B

między naturą a sztucznością	78
Aureliusz Kowalczyk	
rozmowa z Sou Fujimoto	

DESIGN

Płynność przedmiotu	84
Paweł Kraus	
Zaha Hadid Architects	

WSPOMNIENIA I REFLEKSJE

Wędrowki architekta	86
Andrzej Pinno	
Część pierwsza „Warszawa — Politechnika”	

time, demonstrated with superb relevance during the 2006 Venice Biennale of Architecture. In the context of the metropolitan centres with populations of over a dozen million in South America and Asia, from Caracas to Bombay to Tokyo, the scale of European and, in particular, Polish cities may seem small, but their problems may become similar in several years' perspective. [...] There are a number of practices specialising in landscape design, the most notable being: West 8, Martha Schwartz, Petra Blaisse — Inside Outside, but landscaping schemes are increasingly undertaken by architects as well, e.g. Toyo Ito, Giron/Guyer Architekten, EMBT, Weiss Manfredi Architects, Carlos Ferrater, RCR Arquitectes."

70. New landscapes

Analysing the links between architecture and water, Lucyna Nyka writes: "Water, underscored and exposed in a variety of ways, becomes a valuable component of an urban landscape. It finds its place on squares in front of buildings, appears in public spaces, is an element of interactive installations. Such actions are often of practical significance: they improve the energy balance of buildings, change the microclimate of urban spaces and regulate the flow of rainwater. At the same time, water is discovered as a phenomenon, as its role in the shaping of a city's identity is revealed. It becomes an important element of the urban experience and part of the 'city show'. The potential of water is used to build the continuity of public spaces and reunify areas that have been previously separated. As a result of that, it becomes a major factor in pedestrian circulation routes, such as the Thames Path in London, the trails running through Manchester, or those that enable you to reach the archaeology of hidden streams that once flowed through Newcastle. It is also a key motif in the Sculpture Walk set out along the streets of Sydney. A stroller is led along the banks, through half-flooded squares — among artificial geysers emitting steam. The old and the new parts of Saragossa are brought back together by the Paseo del Agua, taking pedestrians through aquatic landscapes and responsive environments of interactive installations to the other bank of the Ebro. These records of the presence of water within the urban space, discovered and exposed, and also the landscapes that are created according to their 'blueprints', are increasingly perceived as a valuable component serving a fuller identification of the city."

74. The city of hidden rivers

"One can only imagine what the Galeria Bałtycka mall would look like if the design had taken into account the information that its site was cut through by a hidden river." Strolling around Gdansk's district of Wrzeszcz, Agnieszka Szeffel divagates about how the awareness of the existence of subterranean rivers shapes the public spaces, the city's image and identity: "Wrzeszcz, a district of Gdansk which has recently been getting out of its shell, is a fragment of a city of hidden rivers, flowing in underground channels [...] Water used to 'work' here, used in mills, smithies, sawmills, and at the famous Wrzeszcz brewery. When suburban residences began to crop up, it became an adornment: the canals were regulated, ponds were set up. However, at the end of the 19th century, water 'vanished' from Wrzeszcz. Today, it is manifested only in the form of incomprehensible traces. The 19th-century functionalism caused the gradual descending of water underground, and the 20th century intensive development of the district completed this work of destruction. [...] The awareness of the existence of hidden rivers underneath the city changes a lot. Suddenly, the linear makeup of this part of Gdansk is broken by perpendicular water axes; the urban composition of Wrzeszcz becomes comprehensible. Rediscovered today by the residents, this important topographic information, which shaped the city's geometry in the past, seems a perfect pretext for creating a specific language for Wrzeszcz to tell its story in the spirit of Eisenman's archaeology."

46

54

60

74

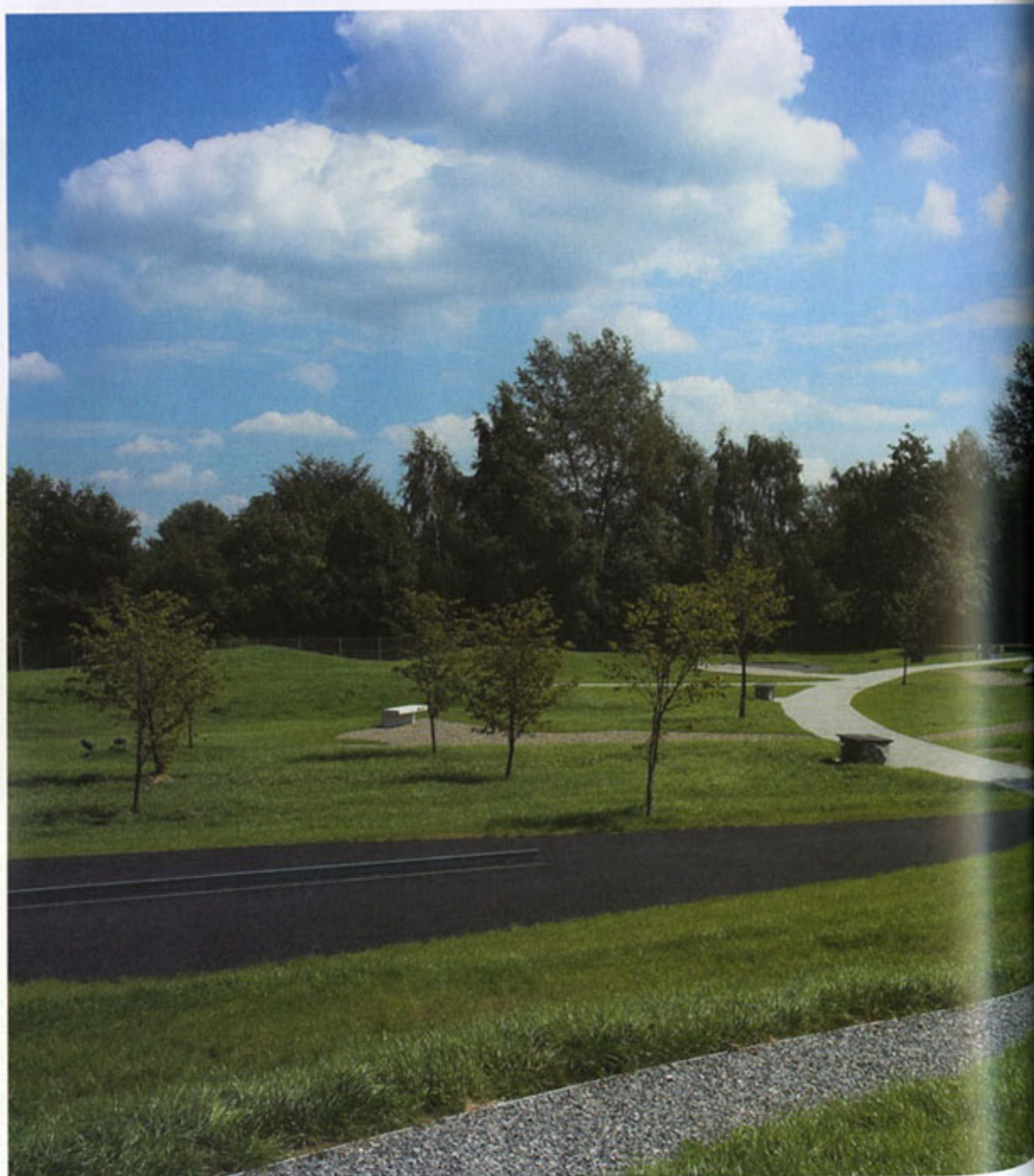
70

Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema

Ingarden & Ewý Architekci

Marta A. Urbańska

Autorom projektu udało się połączyć w spójną całość kilka wątków: edukacyjny, rewitalizacyjny, krajobrazowy oraz architektoniczny.

Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema

Ingarden & Ewý Architekci

Marta A. Urbańska

Autorom projektu udało się połączyć w spójną całość kilka wątków: edukacyjny, rewitalizacyjny, krajobrazowy oraz architektoniczny.

projekt
genotyp: transformacja formalnych posadzonegożonych elementów
dla ekspozycji urządzeń edukacyjnych

po lewej i prawej stronie
— planowa architektura ogrodu jest organiczna, wybitna z napisami w języku
młody, nowoczesny, pełen życia — i z lekkimi krawędziami
— logika platform, transformowanych, spójnych linii — doświadczenie ekspozycji
przez fizyki opadły pod działaniem grawitacji — przez typ ich rozmieszczenia
materialna podłoga fizyczna i kawał

poniżej:
geneza rozwiązań formalnych poszczególnych stanowisk
dla ekspozycji urządzeń edukacyjnych

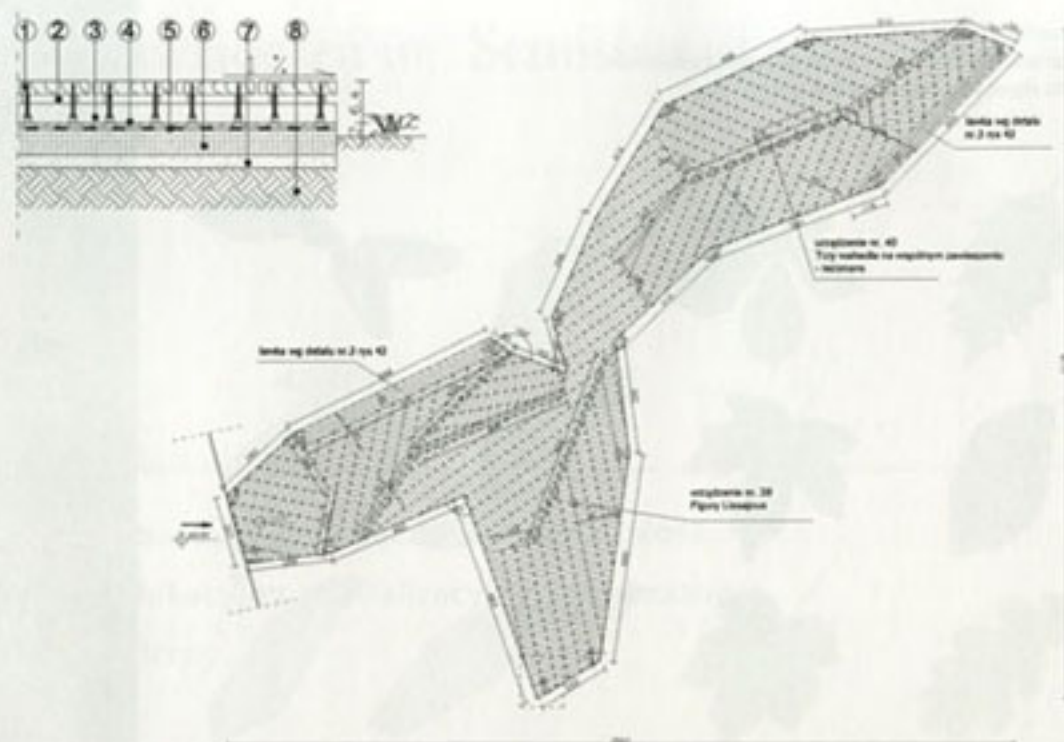

po lewej i powyżej:

- piękno architektury ogrodu jest organiczne, wynika z wpisania w istniejącą, miłą, niewymuszoną zielen parku — i z logiki koncepcji
- logika platform, transformowanych, opadłych liści — dodatkowo eksponuje prawa fizyki: opadły pod działaniem grawitacji... poza tym ich różnorodność materiałowa podkreśla fizyczność świata

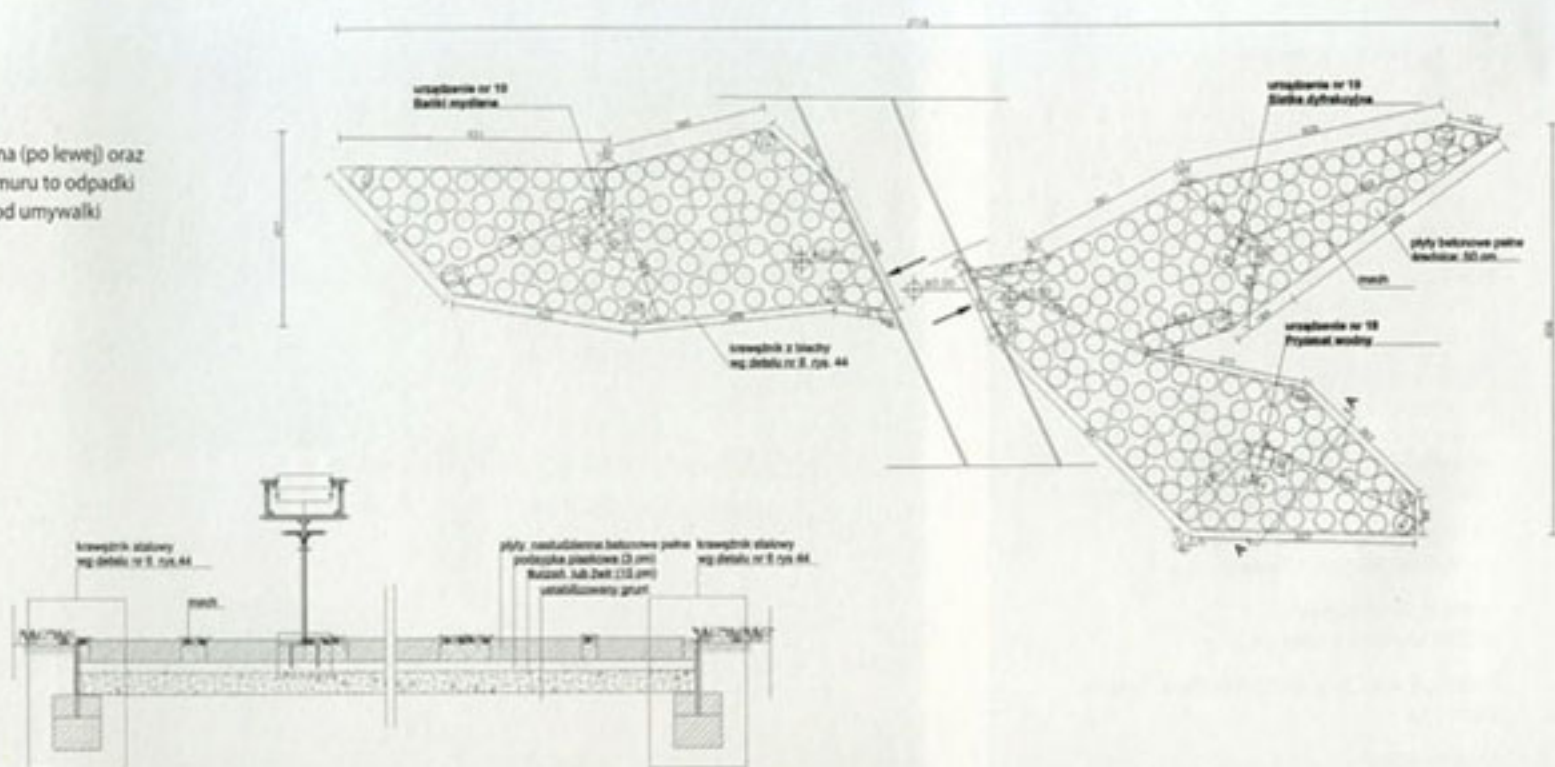

po prawej i poniżej:
— detal i rzut stanowiska D3
— doświadczenie: trzy wahadła — rezonans;
większości platform z urządzeniami
fizycznymi towarzyszą betonowe ławki
zaprojektowane przez architektów

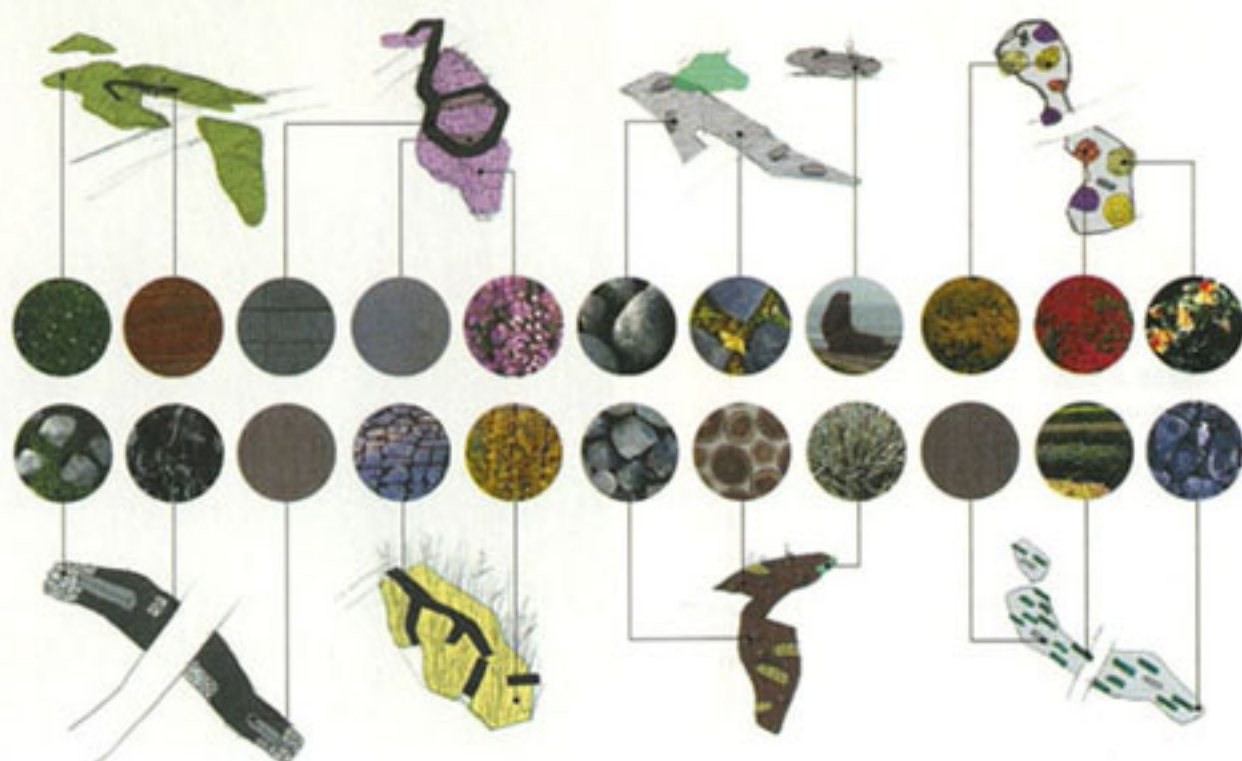

po prawej i poniżej:

- rzut stanowisk O6 i O7
- przekrój stanowiska O6
- doświadczenia: siatka dyfrakcyjna (po lewej) oraz pryzmat: elipsy z czarnego marmuru to odpadki kamieniarskie z cięcia blatów pod umywalki

po prawej:
przykładowy schemat
rozwiązań materiałowych

OGRÓD DOŚWIADCZEŃ IM. STANISŁAWA LEMA

Park Lotników Polskich, Kraków

INWESTOR

Krakowski Zarząd Komunalny

PROJEKT ARCHITEKTONICZNY

ZAGOSPODAROWANIA TERENU

Ingarden & Ewý Architekci

AUTORZY

Krzysztof Ingarden, Jacek Ewý;
Bartosz Haduch (architekt prowadzący)

ZESPÓŁ PROJEKTOWY

Piotr Hojda, Krzysztof Stępnik, Piotr Skucha,
Bartosz Kuśnier; studenci: Elżbieta Moczek,
Joanna Kania, Marcin Pleniewicz, Krystyna Dubas,
Maciej Jagielak, Piotr Panek, Katarzyna Olszewska

PROJEKT URZĄDZEŃ EDUKACYJNYCH

Marek Gołąb, Krzysztof Stępień

GENERALNY WYKONAWCA

AKG Architektura Krajobrazu

POWIERZCHNIA ZAGOSPODAROWANIA TERENU

około 6 ha

KALENDARIUM

— projekt: 2006–07

— realizacja: 2007–08 (I etap)

Szczególnym miejscem stało się dla mnie wielkie zakole, utworzone przez najdłuższy, półokrągły pawilon, który obejmował połowę łuku pawilon Baczewskiego. [...] Kiedy stanęło się pod wieżą Baczewskiego, można było obudzić echo śpiące w przestrzeni; kłaśnięcie w dłonie, jeżeli dość silne, powtarzało się cztery, pięć, a nawet sześć razy, podobnie jak każdy okrzyk. A przy tym niezwykle dużo jakby czasu upływało między tymi coraz słabszymi i słabszymi powrotami głosu, który zdawał się zamierać, przybывая z coraz większej odległości, z coraz większym trudem; stałem tam, w chłodnych dniach pogodnej jesieni, skwapliwie nasłuchując ostatnich, agonalnych już odzywek echa, w których było coś przejmującego, tajemniczego i zarazem fascynującego żalosnego; wiedziałem, rozumie się, na czym polega mechanizm powrotów odbijającej się fali dźwiękowej, ale nie miało to nic wspólnego ze szczególnym urokiem tego miejsca¹.

Tak pisał, o terenie niegdysiejszych Targów Wschodnich we Lwowie i o doświadczeniach z nim związanych, genialny Stanisław Lem. Cytat z filozofa i pisarza jest tu absolutnie logiczny. Otwarty przed wakacjami, 8 maja tego roku, Ogród Doświadczeń w Parku Lotników Polskich w Krakowie nosi bowiem imię Lema. Jak reklamują plakaty z grafiką zaczerpniętą od Daniela Mroza, fantastycznego ilustratora „Cyberiady”, w ogrodzie rządzi fizyka. Ogród dedykowany jest, jak się autorce tych słów zdaje, doświadczeniom w podwójnym sensie: doświadczeniom fizycznym — eksperymentom i doświadczeniu, zwanemu w dawnej polszczyźnie eksperiencją.

Nazwa ogrodu jest zatem dowcipna — i wieloznaczna. Cóż dopiero sam on — *an sich*, jak powiedziałby inny filozof. Ogród Doświadczeń zawiera ponad czterdzieści tak zwanych zabawek fizycznych: przedmiotów i urządzeń służących demonstracji i eksplikacji zjawisk z różnych dziedzin

fizyki — od akustyki, przez optykę, grawitację, fizykę cieczy, drgania, etc. Każdemu urządzeniu towarzyszą opisy działania i instrukcje teoretyczne, niekiedy dla zwiedzających zbyt skomplikowane. Jak opisać zatem całe przedsięwzięcie o idei eleganckiej i abstrakcyjnej, poświęcone nauce ścisłej, ale przeznaczone głównie dla dzieci, o wielowarstwowej strukturze organizacyjnej, o licznych uczestnikach, a do tego położone w miejscu uchodzącym za dość odległe? O konkretach stara się informować detalicznie witryna ogrodu: <http://www.ogroddoswiadczen.pl>.

My spróbujmy opisać Ogród Doświadczeń przez jego syntezę — czyli koncepcję architektoniczną. Albert Einstein pisał o budowie tego, co istnieje, odnosząc się do struktury wszechświata i do metafizyki zarazem². Nie sięgając do wyżyn religijnych, przyjmijmy, że skoro fizyka precyzyjnie opisuje architekturę świata — to może i *vice versa*, architektura i sztuka mogą opisać założenie poświęcone

u góry strony i po prawej:

— doświadczenie: kołyska Newtona

— na pierwszym planie doświadczenie: promienie żółto-niebieskie, na drugim planie tarcza Macha

na stronie obok (od lewej):

— doświadczenie: tarcza Newtona

— ławka-gabion; oświetlenie zainstalowane we wnętrzu spowija delikatną poświatą przestrzeń wokół ławki wyznaczając trasę wieczornej wędrówki

— na chodniku obok drzewa został „zapisany” rozpikselowany cień rzucany przez nie

fizyce? Cóż, skoro o logice jest mowa, to złożone przedsięwzięcie ogrodu jawi się jako rzecz idealnie konieczna. Wynikła z praw fizyki i tego, co poza nią. Ideę stworzenia ogrodu, wzorowanego na podobnym założeniu w Norymberdze, powzięła pani Danuta Szymońska, kierownik Ośrodka Kultury im. Cypriana Kamila Norwida w Nowej Hucie. Esencją były dla niej edukacja i rewitalizacja Nowej Huty, a szczególnie części terenu Parku Lotników Polskich. Jest to teren obszerny, acz dość zaniedbany; położony na wprost straszego centrum handlowego — M1. Organizując środki unijne, mobilizując władze miasta (przedsięwzięcie realizował Krakowski Zarząd Komunalny), pomysłodawczyni doprowadziła do ogłoszenia przetargu na projekt, który wygrało biuro Ingarden & Ewý Architekti. Autorem architektury jest Krzysztof Ingarden. Współpracowali z nim Jacek Ewý i Bartosz Haduch — architekt prowadzący projekt. Ogród wynikał zatem z entuzjazmu i inteligentnego zaangażowania, a nawet z poetyki, i to romantycznej. O tej ostatniej najwięcej na końcu, *last but not least*. Meandry prowadzą jednak od źródła do celu. Tu, nie po raz pierwszy i nie ostatni, ujawnia się wschodni fatalizm. Opisując swe lata gimnazjalne, wspomina patron ogrodu: „Przecież uczył nas, co prawda dość krótko, także matematyki, profesor Ingarden, już podówczas filozof o europejskim znaczeniu, o czym bodajże nikt z nas chyba nie słyszał. Ingarden zresztą nie bardzo się nam poświęcał, w czym nic dziwnego, wystawialiśmy bowiem zbiorową odporność na matematykę najtęższe nawet pedagogiczne talenty na próbę¹. Ów brak poświęcenia został w kilkadziesiąt lat później, przez wnuka filozofa, z nawiązką wyrównany. Parkowe założenie — bo ogród, wobec hektarów jego powierzchni, to raczej eufemizm — jest zaprojektowane idealnie, elegancko i naturalnie, niczym najlepsze formuły fizyki. Koordynacja idei fizyków z Instytutu Fizyki UJ (dr Marek Gołąb), jak i konstruktorów zabawek (nie zawsze rozumiejących kwestie przestrzenne), niski budżet, brak realizacji całości założenia — wszystko to nie odbiło się wcale na ładzie architektury. Jej piękno jest organiczne, wynika z wpisania w istniejącą, miłą, niewymuszoną zielen parku — i z logiki koncepcji. Jak mówi Krzysztof Ingarden,

rysunek naturalnie wijących się ścieżek, częściowo już wydeptanych, przypominał architektowi układ wici roślinnych albo gałązek leszczyny. Stąd już tylko krok do układu liści.

Liście, ich formy i unerwienie, stały się punktem wyjścia dla kształtu platform, na których stoją fizyczne urządzenia. Ich uroda jest niewątpliwa, techniczna, „robocia”, jak z Mroza. To głównie metalowe przedmioty, choć są i lustra, gdzie obejrzeć można własny portret wielokrotny, niczym z Witkacego. Logika platform, transformowanych, opadłych liści dodatkowo eksponuje prawa fizyki: opadły pod działaniem grawitacji... poza tym, ich różnorodność materiałowa podkreśla fizyczność świata. Sensoryczne doświadczanie materiałów jest tu naprawdę fantastyczne — nawierzchnie są z bambusa, bitumenu, desek ryflowanych, łamanego kamienia różnego rodzaju i koloru, pieńków na sztorc, żwiru — by wymienić alfabetycznie tylko niektóre. Są nawet z intrygujących, idealnie eliptycznych fragmentów czarnego marmuru. Skąd zatem żale na mały budżet? Część materiałów, jak niezwykle elipsy, to odpadki kamieniarskie (z cięcia blatów pod umywalki!). Wielkie zasługi na polu realizacji ogrodu położył Bartosz Haduch prowadzący projekt z iście pozytywistycznym czy detektywistycznym wręcz zacięciem.

Poza układem platform, zaprojektowany i zrealizowany został też modelunek terenu — dodano mile dla oka niewielkie pagórki, w partii przyległej do Parku Lotników Polskich, stanowiące wizualną kulminację krajobrazu. Architektoniczną dominantę mają stanowić parkowe *folies* — platforma widokowa i dwa pawilony, utrzymane w metalowo-drewnianej, minimalistycznej poetyce. Mniejszy pawilon pomieści zespół wejściowy, a większy, położony na prawo od wejścia, nad planowanym w zagłębieniu terenu stawem, zawierać ma kawiarnię. Przed nim unosić się ma na tafli wody pływająca platforma — też służąca eksperymentom. Trzy obiekty, urocze i tak potrzebne, zarówno dla klasycznej kompozycji parku, jak i przyjemności zwiedzających, pozostają niezrealizowane — jak i sam staw. Na przeszkodzie stoi brak infrastruktury i pieniędzy, oczywiście. Tymczasem ucywilizowano barak wejściowy, przydając mu drewnianą,

ciemną szatę i inteligentnie upodabniając go do projektu *de novo*.

Na koniec, wróćmy do logiki — i do obiecannej poetyki. Cyprian Kamil Norwid, kolejny patron, tym razem Ośrodka Kultury w Nowej Hucie, pisał przecież:

*„I dnie, i noce nie ustawam prosić,
Żeby raz skończył świat z interesami!...
Ta jest modlitwa ma — i ten interes,
Żeby raz ludzkość weszła do okresu,
Który jej z dawna należy się logicznie,
Gdzie już żadnego nie ma interesu
I gdzie już nie robi się praktycznie”²*

I tak, niepraktycznie — jak marzył w 1882 roku zmęczony tułaczka w bardzo nieromantycznym świecie Norwid — czy niepragmatycznie, bo właściwie za darmo, zaczynając od niczego, udało się zrealizować jeden z najlepszych projektów ostatnich lat. I to nie tylko w Krakowie. Ogród Doświadczeń zdobył nagrodę w ogólnopolskim konkursie pod tytułem „Polska pięknieje — 7 cudów unijnych funduszy” (godnym humorem „Bajek Robotów”, zresztą). Powiodło się dzięki idei i misji pomysłodawców — i oczywiście dzięki talentowi, subtelności i dyscyplinie architektów. Norwid byłby szczęśliwy, widząc ich prometejską pracę. Z pewnością zachwycony byłby też Stanisław Lem. Kochał zabawki, miłością tyleż namiętą, co szczególną („wszystko to bez litości patroszyłem, wywlekając spod lśniących farb kółka i sprężyny”³).

Lubię myśleć, że skoro duch wionie kędy chce, to przekraczając granice fizyki, przybywa on z zaświatów, z innej przestrzeni i czasu, i przystaje nie w Ogródzie Jezuickim we Lwowie, ale w Ogródzie Doświadczeń w Nowej Hucie, zdumiony szczególnym urokiem tego miejsca...

Marta A. URBĄSKA
fot.: Paweł Kraus

Marta A. Urbaska — adiunkt na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej; studia w Krakowie, Londynie, Frankfurt nad Menem.

1. Stanisław Lem „Wysoki Zamek”, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2006, ss. 98–99
2. Albert Einstein „Mein Weltbild”, hrsg. Carl Seeling, Berlin 2005
3. Lem, op. cit., ss. 79–80
4. Cyprian Kamil Norwid „Mój psalm”, [w:] „Wiersze”, wyd. Alga, 2007
5. Lem, op. cit., s. 27

❖ Śpiewające budynki

Dnia 5 czerwca 2008 roku w Katowicach odbył się ostatni przed letnią przerwą wykład z cyklu „Mistrzowie architektury”, wygłoszony przez praktykującego od ponad trzydziestu lat, wykładającego na wielu prestiżowych uczelniach madryckiego projektanta Alberto Campo Baezę.

Według architekta, każdy wykład, tak samo jak projekt, powinien być realizacją idei zbudowanej na rozsądku i przemyśleniach. Śląskie spotkanie było tego potwierdzeniem. Autor nie zarzucił słuchaczy nieskończoną ilością slajdów, skoncentrował się raczej na przekazaniu najistotniejszych elementów własnej twórczości, pojawiających się od początku jego kariery i nadających wszystkim realizacjom spójny, rozpoznawalny i silny charakter. Jako ilustracja posłużył mu starannie dobrany zestaw zdjęć i rysunków, obejmujący pięć projektów z lat 2001–08.

Dwa z nich to projekty domów jednorodzinnych powstałych w odstępie ośmiu lat. Dom De Blas (2000) został usytuowany na wzgórzu pod Madrytem.

Rozległy widok na otaczający krajobraz podyktował architektowi rozwiązanie: rodzaj platformy, z której można ów widok kontemplować do woli. Platforma jest w rzeczywistości betonowym prostopadłością, zawierającym podstawowe przestrzenie mieszkalne, z dokładnie wystudiowanymi kadrami w postaci niewielkich otworów okiennych. Surowy blok jest bazą dla delikatnego, białego, stalowego szkieletu przekrywającego transparentny szklany pokój. Drugi dom — Olnick Spanu (2008) w Nowym Jorku jest najnowszą realizacją Campo Baezy. Nie sposób się jednak pozbyć wrażenia, że jest on kopią idei pierwszego budynku, przeniesioną w równie piękny krajobraz (góry, rzeka Hudson), powiększoną (900 m²) i dostosowaną do bardziej rygorystycznych przepisów budowlanych (pojawiają się balustrady).

Ciężar i światło to zagadnienia, które najbardziej fascynują Hiszpana. To one tworzą architekturę, materializują przestrzeń i czas. W przeciwieństwie do przedstawionych domów, niemal niknących w krajobrazie, masywny sześcian banku w Granadzie (2001) wyraźnie dominuje nad otoczeniem. Betonowa, ciężka, perforowana „skorupa”, wsparta na czterech masywnych kolumnach filtruje

dopływ światła do potężnej, alabastrowej hali o proporcjach odpowiadających tym z nawy głównej lokalnej katedry. Wyizolowane wnętrze wprawia w zachwyt. Na sąsiedniej działce powstaje kolejne dzieło Campo Baezy — Muzeum Pamięci Andaluzy, w którym ponownie sięgnął on do wzorców z przeszłości: patio barokowego pałacu Karola V w Granadzie i słynnej rampy Lubetkina w londyńskim zoo. „Architektura to ciągłość” — podkreśla architekt. — „Wycucia proporcji i skali powinniśmy się uczyć z architektury klasycznej”.

Tradycyjna geometria widoczna jest w każdej budowlu hiszpańskiego twórcy. Nie inaczej jest w przypadku przedszkola Benettona (2007) we włoskim Ponza Veneto. Centralnie położony sześcian obiektu obiega „podwójny mur” powstały na planie koła. Niemal odruchowo powstają cztery wejścia, cztery zestawy klas i cztery patia, jak cztery kierunki świata lub cztery żywioły. Okrągłe świetliki rozmieszczone na regularnej siatce dziurawią środkową bryłę, podkreślając istic matematyczny porządek. Mimo tych zdecydowanych i rygorystycznych, acz wyrafinowanych rozwiązań, autor przyznaje, że jego budynki pełne są błędów i niedoskonałości.

Alberto Campo Baeza w trakcie swojego wykładu

Alberto Campo Baeza do swoich mistrzów zalicza, w pierwszej kolejności, Alvaro Siza i Miesa van der Rohe. Być może, on sam nie osiągnie takiego rozgłosu jak oni. Swoim wykładem przekonał jednak słuchaczy, że mistrzostwa nie osiąga się spektakularnymi, jednorazowymi rozwiązaniami, lecz mozolnym zgłębianiem fundamentalnych zasad sztuki budowania. Według niego, większość budynków jest niema. Rzadziej zdarzają się takie, które mówią. Jego marzeniem jest tworzenie najrzadszych — tych śpiewających.

Kuba PSTRAŚ

❖ Japońskie inspiracje

W rozstrzygniętym w listopadzie ubiegłego roku konkursie na opracowanie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej Centrum Kongresowego w Krakowie laur zwycięstwa przypadł pracowni Ingarden & Ewý Architekci. W maju tego roku nastąpiło podpisanie umowy na wykonanie wielobranżowej dokumentacji projektowej gmachu, który stanie przy rondzie Grunwaldzkim. Istnieje zatem szansa, że po wielu latach starań miasto doczeka się tak potrzebnego obiektu.

Międzynarodowy zespół projektantów został zaprezentowany podczas konferencji prasowej zorganizowanej 6 czerwca br. przez Urząd Miasta Krakowa w Pawilonie „Wyspiański 2000” (wydaje się, że czasy, kiedy projekty budynków wypracowywano w zaciszu pracowni minęły bezpowrotnie — nowoczesna architektura podlega tym samym zasadom medialnej promocji co książki, ekskluzywne samochody czy perfumy). Dzięki temu wydarzeniu, po prawie czterech latach nieobecności,

pretekst do wizyty w Krakowie zyskał Arata Isozaki — światowej sławy japoński architekt i teoretyk architektury, autor (we współpracy z Krzysztofem Ingardenem i Jackiem Ewý) projektu Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” w Krakowie. Współpraca ta trwa nadal, jako że Isozaki jest obecnie konsultantem projektu Centrum Kongresowego. Zaproszony przez Fundację Kioto-Kraków Andrzeja Wajdy i Krystyny Zachwatowicz, wygłosił w muzeum „Manggha” wykład pt.: „Japan-ness in architecture” („Japońskość w architekturze”). W swoim wystąpieniu poruszył kwestię wpływu studiów nad klasyczną architekturą japońską na rozwój modernizmu w Europie. Zaprezentował też zdjęcia znajdującego się w pobliżu Kioto, pochodzącego z XVII wieku pałacu Katsura, który stał się ulubioną ikoną architektów modernistycznych (Bruno Taut, Walter Gropius czy Kenzo Tange zachwycali się cesarską willą — wielkimi, białymi powierzchniami jej ścian obramowanymi ciemnym drewnem i wyeksponowaną szkieletową konstrukcją).

Wykład japońskiego architekta był „przynętą”, która miała zwabić publiczność na drugą część spotkania, podczas której Krzysztof Ingarden zaprezentował

Arata Isozaki i Krzysztof Ingarden w Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” w Krakowie

projekt Centrum Kongresowego. Podkreślił, że będzie to pierwszy w Polsce obiekt tego typu, łączący funkcje koncertową i kongresową. Przy projektowaniu bryły budynku szczególnie ważna była analiza widokowa — z przeszkłonego foyer można będzie podziwiać panoramę miasta (od muzeum „Manggha”, przez Wawel, aż po Kazimierz), z kolei to, co dzieje się wewnątrz będzie widoczne dla spacerujących wiślanymi bulwarami. Elewacja ma być eksperymentem materiałowym. Będą w niej zawarte różne elementy ułożone w abstrakcyjną kompozycję — kamień i ceramika (nawiązujące do tradycyjnego budulca historycznej części Krakowa), ale także ultranowoczesne materiały, przechodzące stopniowo w pełną, szklaną

ścianę foyer. Wnętrze budynku pomieści trzy sale — audytorijną typu „winnica” (w której widownia częściowo otacza scenę), przeznaczoną na około tysiąc osiemset osób (w zależności od ustawienia widowni), salę dużą oraz kameralną, która wraz z zespołem sal konferencyjnych, po usunięciu ścianek działowych może tworzyć tysiąc metrów kwadratowych powierzchni wystawienniczej.

Przyznać należy, że pracownia Ingarden & Ewý Architekci przedstawiła projekt ciekawy i wyjątkowo oryginalny jak na warunki krakowskie. Mielimy nadzieję, że w Krakowie powstanie obiekt, który podobnie jak pałac Katsura także po latach będzie zachwycał swoim pięknem.

Mariusz KOPIEJKA

WYDARZENIA

Dzielnice węgla i żelaza: miasto i nowoczesna architektura (Dariusz Kozłowski)	26
Olimpiada architektury (Joanna Krogulski)	30
Blizny wody (Agnieszka Sępkiewicz)	32
Spiernogaj budynki (Kuba Petrus)	32
Japońskie inspiracje (Marek Kapiński)	32
W rezerwacie ewoluacji (Andrzej Kłosek)	33
Niemiejski (Marta Bogata)	33
Trasza dżelu (Agnieszka Sępkiewicz)	34
Dzielnice wieloletniej gęstości Łodzi (Agnieszka Sępkiewicz)	34
Finlandia we Francji (Anna Pigul-Marciniak)	35
Mariał mody i architektury (Dorota Nicotina)	36
Krajobraz dla wyobraźni (Joanna Włochowska)	36
Rejony miejskich wioleń (Marta Bogata)	37
Krytyka polityki "Nowy Konekt" w Krakowie	38
Informacje o konkursach, zaproszeniach...	39
Elektryfikacja gospodarki (Magda Bortolotto)	39
Współczesna architektura (Anna Piskun)	40
Two public house (Jan Kaban, Oskar Grogulski)	42

Wydawnictwo "Wydawnictwo Architektura" z siedzibą w Warszawie, ul. Miodowa 10, tel. 22 626 10 10, e-mail: biuro@wydawnictwoarchitektura.pl, www.wydawnictwoarchitektura.pl

TEMATY WYDARZENIA ARCHITEKTURY I KRAJOBRAZU

tytuły Madery	46
Barcelo Maduch, Michael Maduch Początek i koniec, Nowy Dział, Warszawa	
na rzucie kłosa	54
Marta A. Chłosta Opis Działalności, Warszawa, Łódź, Poznań, Wrocław, Kraków, Katowice	
zielenie miasta	60
Barcelo Maduch, Michael Maduch Zielone miasto, Warszawa, Łódź, Poznań, Wrocław, Kraków, Katowice	
nowe krajobrazy	70
Lucyna Ryka Informacja, Warszawa, Łódź, Poznań, Wrocław, Kraków, Katowice	
miasto ukrytych rzek	74
Agnieszka Sępkiewicz Współczesna architektura, Warszawa, Łódź, Poznań, Wrocław, Kraków, Katowice	

WYDARZENIA

między naturą a sztucznością	78
Anna Kowalczyk Warszawa, Łódź, Poznań, Wrocław, Kraków, Katowice	

REKON

Przynależność	84
Pawel Kras Warszawa, Łódź, Poznań, Wrocław, Kraków, Katowice	

WSPOMNIENIA I REFLEKSJE

Współczesna architektura	86
Andrzej Pina Warszawa, Łódź, Poznań, Wrocław, Kraków, Katowice	

46. The elements of Madery

"On the Portuguese island of Madery, located 300km away from the Atlantic coast and 1000km away from the periphery of Europe, a notable fragment of the picturesque village of Câmara de Lobos called Pousa de Madery has been revitalized. Bartolo Maduch and Michael Maduch write about the project designed by Paulo David Andrade, which won him the 2007 Premio Internacional de Arquitectura de Porto. Until recently, the only claim to fame of the little sleepy fishermen town called Câmara de Lobos was that Winston Churchill used to choose it for his plan of painting escapes in the 1940s. Due to its challenging topographic situation, the outskirts of the village fortunately avoided transformation into tourist resorts, and the unique view of Europe's second biggest sea cliff, reaching nearly 600m at Cabo da Roca, remained one of the main attractions for visitors and residents alike. In 2006, the local authorities commissioned the Portuguese architect Paulo David Andrade to prepare a revitalization scheme for the area located around the entrance to the harbour, requesting that the city entrance of the place be preserved. The site of the former fish processing and salt extraction facilities (which actually gave the project another name: Pousa do Salinhal), is now used for new functions: swimming pool complex, bar (lower level), restaurant, general access garden, and underground car park (upper level). A historic lime furnace has also been incorporated into the scheme."

54. On the plan of a leaf

Marta A. Chłosta writes about Kraków's Garden of Experiences (which can also be translated as Garden of Experiments), designed by Ingarden & Borys Architects. "Opened before the summer school break, on 8 May this year, the Garden of Experiences at the Public Amon Park is named after Stanisław Lem. An advertising poster featuring graphic design by Daniel Mizio, the ingenious Director of 'The Cybernet' announces, 'The Garden is ruled by physics. It is dedicated — as it seems to you truly — to experiencing physical experiments and also to gaining a more durable experience. The name of the Garden, based on a Polish pun, is thus witty and ambiguous. Even more so the garden itself — an orchard, as another philosopher would say. The Garden of Experiences features over forty 'physical toys', as they're called: objects and devices designed for demonstration and exploration of phenomena described by various areas of physics — from acoustics, to optics, gravity, condensed matter physics, vibration, etc. Each device is accompanied by a description of its operation and theoretical instructions, in some cases quite complex from the visitor's point of view. How should one describe the whole project based on such an elegant and abstract idea, dedicated to science but intended mostly for children, characterized by a multilayer organizational structure, involving numerous participants, and situated at a location considered quite distant at that? Specific information is offered in more detail by the Garden's website: <http://www.gogodolowiczam.pl/>

60. Green city

As an introduction to the subjects of architecture and landscape, Bartolo Maduch and Michael Maduch describe interesting examples of landscape design in the context of architecture and urban areas: "What is the place of nature in the ever denser and ever more overcrowded cities? Is it still feasible to use slogans like sustainability, ecology, recycling etc. in the ever faster developing urban organisms, where the ratio of bioactive surface to total area are often stated in fractions of one percent? The merging of cities into large conurbations, but also the 'shrinking cities' effect, the suburban sprawl but also the processes that make built areas denser: the obliteration of administrative borders, transport problems, pollution, aggressive policies in extraction and utilisation of natural resources, the shrinking of green areas... these are the signs of our

city, demonstrated with superb relevance during the 2006 Venice Biennale of Architecture. In the context of the metropolitan centres with populations of over a dozen million in South America and Asia, from Caracas to Bombay to Tokyo, the scale of European and, in particular, Polish cities may seem small, but their problems may become similar in several years' perspective. [...] There are a number of practices specialising in landscape design, the most notable being West & Martha Schwartz, Peter Walker — Inside Outside, but landscaping schemes are increasingly undertaken by architects as well, e.g. Topo-Tek Group/Cooper Architecture, IMEC, Weiss Manfred Architects, Carlos Ferrater, RCR Arquitectes."

70. New landscapes

Analyzing the links between architecture and water, Lucyna Ryka writes: "Water, underused and exposed in a variety of ways, becomes a valuable component of an urban landscape. It flows in place on squares in front of buildings, appears in public spaces, is an element of interactive installations. Such actions are often of practical significance: they improve the energy balance of buildings, change the microclimate of urban spaces and regulate the flow of rainwater. At the same time, water is discovered as a phenomenon, as its role in the shaping of a city's identity is revealed. It becomes an important element of the urban experience and part of the city show. The potential of water is used to build the continuity of public spaces and reunite areas that have been previously separated. As a result of that, it becomes a major factor in pedestrian circulation routes, such as the Thames Path in London, the trails running through Manchester, or those that enable you to reach the archipelago of hidden streams that once flowed through Newcastle. It is also a key motif in the Sculpture Walk set out along the streets of Sydney. A stroll is led along the banks, through half-flooded squares — among artificial streams emitting steam. The old and the new parts of Zaragoza are brought back together by the Paseo del Agua, taking pedestrians through aquatic landscapes and responsive environments of interactive installations to the other bank of the Ebro. These records of the presence of water within the urban space, discovered and exposed, and also the landscapes that are created according to their 'blueprints', are increasingly perceived as a valuable component serving a fuller identification of the city."

74. The city of hidden rivers

"One can only imagine what the Galeria Bulwarka mall would look like if the design had taken into account the information that its site was cut through by a hidden river" "Smiling around Gdańsk's district of Wroclaw, Agnieszka Sępkiewicz diverges about how the awareness of the existence of subterranean rivers shapes the public spaces, the city's image and identity. "Wroclaw, a district of Gdańsk which has recently been getting out of its shell, is a fragment of a city of hidden rivers, flowing in underground channels [...] Water used to 'work' here, used in mills, smithies, sawmills, and at the famous Wroclaw Brewery. When suburban residences began to crop up, it became an adornment: the canals were regulated, ponds were set up. However, at the end of the 19th century, water 'vanished' from Wroclaw. Today, it is manifested only in the form of incomprehensible traces. The 19th-century functionalism caused the gradual descending of water underground, and the 20th century intensive development of the district completed this work of destruction [...] The awareness of the existence of hidden rivers underneath the city changes a lot, suddenly, the linear makeup of this part of Gdańsk is broken by perpendicular water axes, the urban composition of Wroclaw becomes comprehensible. Rediscovered today by the residents, this important topographic information, which shaped the city's geometry in the past, seems a perfect pretext for creating a specific language for Wroclaw to tell its story in the spirit of Eisenstein's archipelago."

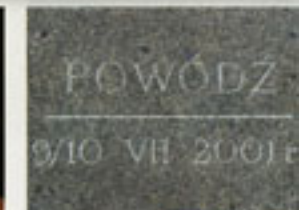
46

54

60

70

74